

УДК: 341.1

**СУЧАСНИЙ СТАН ТРАНСКОРДОННОГО ОБМІНУ
ПЕРСОНАЛЬНИМИ ДАНИМИ: ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ**

Турченок О. М.,

кандидат юридичних наук, доцент, Шепета О. В.

Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки Національної академії Служби безпеки України, Україна, м. Київ

В статті зроблений аналіз сучасного стану транскордонного обміну персональними даними, згідно європейському правовому регулюванню. Також представлено тенденції розвитку транскордонного співробітництва при участі прикордонних регіонів України. Були окреслені особливості соціально-економічного розвитку транскордонних регіонів під час обміну персональними даними за участі України. В кінці роботи є розроблені напрями активізації транскордонного співробітництва України з іншими країнами.

Ключові слова: транскордонний обмін персональними даними, економічний, європейський, персональні дані.

Турченок О. М.; кандидат юридических наук, доцент, Шепета Е. В. Современное состояние трансграничного обмена персональными данными: европейское правовое регулирование / Учебно-научный институт информационной безопасности Национальной академии Службы безопасности Украины, Украина, г. Киев

В статье сделан анализ современного состояния трансграничного обмена персональными данными, согласно европейскому правовому регулированию. Также представлены

тенденции развития трансграничного сотрудничества при участии приграничных регионов Украины. Были очерчены особенности социально-экономического развития приграничных регионов при обмене персональными данными при участии Украины. В конце работы являются разработанные направления активизации трансграничного сотрудничества Украины с другими странами.

Ключевые слова: трансграничный обмен персональными данными, экономический, европейский, персональные данные.

Turchenyak Oksana; PhD of Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor, Shepeta Olena The current state of the cross-border exchange of personal data: european legal regulation / Educational and Scientific Institute of Information Security National Academy of the Security Service of Ukraine, Ukraine, Kyiv

The article analyzes the current state of cross-border exchange of personal data in accordance with European legal regulation. The trends of cross-border cooperation with the participation of border regions of Ukraine are also presented. The features of socioeconomic development of transborder regions during the exchange of personal data with the participation of Ukraine were outlined. At the end of the work, it was developed the directions of intensification of cross-border cooperation of Ukraine with other countries.

Key words: cross-border exchange of personal data, economic, European, personal data.

Постановка проблеми та її актуальність. В політиці економіки ЄС регіональна складова завжди займала та досі займає важливе місце. По-перше, це стосується того, щоб вирівняти пропорції розвитку окремих регіонів, для чого їх необхідно зблизити за

показниками соціально-економічного розвитку та якості життя населення. Для проведення такого зближення, можна використати розвиток транскордонного співробітництва, який в першу чергу спрямований на стимулювання транскордонних конвергентних процесів.

Оскільки сьогодні Україна докладає немало зусиль для євроінтеграції, тому проблематика транскордонного співробітництва, у тому числі дослідження механізмів поширення конвергентних процесів між сусідніми прикордонними територіями України та країн-членів ЄС, сьогодні стає найбільш значимою та актуальною темою для нашої держави.

З огляду на це, необхідним стає виявити основні проблеми та представити пріоритетні напрями активізації транскордонного співробітництва, який є важливим чинником поглиблення європейської інтеграції та стимулювання транскордонних конвергентних процесів. Для цього також є необхідним вивчити і проаналізувати позитивний досвід країн-членів ЄС у цьому контексті, адже це є ключові площини сучасних наукових досліджень українських учених-економістів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки представлена проблема є сьогодні однією з актуальних, тому для її вирішення українські та закордонні науковці присвятили немало публікацій. Так, Борщевський В., Кавалко Б., Мікула Н., Мокій А., Наслідник І., Павліха Н., Писаренко С., Стасінський Г., Тимечко І., Федан Р., Цибульська Ю., Школа І. та інші дослідники представили основні напрями розвитку транскордонного співробітництва в контексті підвищення ефективності функціонування економіки прикордонних регіонів України та сусідніх країн-членів ЄС.

Насамперед тут необхідно орієнтуватись на вирішення існуючих інституційних проблем, та на цій основі зменшити трансакційні витрати учасників транскордонних ринків і транскордонних взаємодій.

Так, в своїх працях С. Писаренко та І. Наслідник акцентують увагу на функціонуванні транскордонних ринків. Вони відзначають, що формування даних ринків відбувається на основі синергетичного ефекту в процесі вирішення спільних соціально-економічних проблем, які є в суміжних прикордонних регіонах сусідніх країн [18]. У працях Стасінського Г. [20] і Цибульського Ю. [8] значну увагу приділено функціонуванню транскордонних ринків, зокрема це стосується розвитку транскордонного ринку праці.

Разом з тим М. Венцовський в своїй праці представляє, як транскордонний ринок туристичних послуг впливає на еволюцію економіки прикордонних регіонів і на розвиток транскордонного співробітництва в сучасних умовах європейської інтеграції [23].

Наприклад, А. Грищенко відзначає, що одним із пріоритетних напрямків сьогодні є транскордонне співробітництво України з Європейським Союзом, а також її економічної інтеграції до ЄС. Таке співробітництво здійснюється за допомогою оптимального поєднання можливостей і ресурсів прикордонних регіонів суміжних країн, що необхідно для розв'язання спільних у першу чергу економічних проблем цих регіонів. Крім того завдяки цьому співробітництву знаходиться підтримка розбудови громадянського суспільства, впроваджують різні програми обміну фахівцями, учнями, студентами, тим самим посилюються культурні взаємовідносини [3, с. 171].

Р. Фрідріх представляє своє обґрунтування важливості інформаційної інфраструктури та формування сприятливого

інвестиційного клімату для активізації транскордонного співробітництва. Він вважає, що залучивши прямі іноземні інвестиції і насичивши транскордонний простір якісною інформацією, можна сближити стандарти ведення бізнесу по різні боки кордону [12].

Тоді як Ф. Дюран вважає, що першочергово важливим є співпраця між органами місцевого самоврядування сусідніх прикордонних територій, завдяки якій налагоджуються тісні партнерські стосунки між ними, та тим самим визначається їх спроможність спільно розбудовувати транскордонну інфраструктуру та вирішувати існуючі проблеми, які поширюються в межах усього транскордонного регіону [11].

К. Герцберг і К. Слупек – польські дослідниці, визначальну роль у розвитку транскордонного співробітництва відводять транскордонним інформаційним мережам, а також це стосується якості транскордонного обміну інформацією. Вони вбачають перспективу активізації транскордонних взаємодій у певних сегментах електронного обміну інформацією. Зокрема цього можна досягти, сформувавши у прикордонних регіонах сучасні платформи для розвитку е-комерції, розбудувавши електронні бібліотеки і бази даних тощо [13], [19].

Виклад основного матеріалу. Беручи до уваги сучасний стан та існуючі перешкоди у розвитку транскордонного співробітництва, а також особливості інституційно-правового та соціально-економічного розвитку транскордонних регіонів як основних об'єктів регіональної політики транскордонного співробітництва, то для його розвитку, необхідно виконати наступне:

1. Уніфікувати понятійний апарат і сформувати повноцінну систему законодавства в сфері транскордонного співробітництва.

Чітко визначити основні поняття, завдяки чому можна буде уникнути неоднозначне тлумачення правових норм, а також забезпечити їх повноцінну реалізацію. Відмінне тлумачення таких понять як «транскордонне співробітництво» і «єврорегіональне співробітництво», «єврорегіон», «транскордонна трудова парамаятникова міграція» тощо у національних законодавствах викликає протиріччя і труднощі у застосуванні норм міжнародного права.

2. Створити прозору і взаємопов'язану систему планування і моніторингу розвитку транскордонних регіонів та транскордонного співробітництва, зокрема реалізації транскордонних проектів, а також явищ у транскордонних регіонах – транскордонної парамаятникової міграції, прикордонної торгівлі тощо. Моніторинг повинен охоплювати два блоки:

- моніторинг ситуації, завдяки якому буде відбуватись регулярний збір та аналіз інформації щодо поточного стану розвитку транскордонних регіонів та транскордонного співробітництва та фіксування будь-яких змін у державній політиці, інституційних змін, соціально-економічного розвитку транскордонного регіону;

- моніторинг процесу, який передбачає аналіз ситуації безпосередньо у сфері зацікавлення, наприклад процесів транскордонної трудової парамаятникової міграції, реалізації транскордонних проектів тощо. Моніторинг повинен здійснюватись у тісній співпраці з іншими суб'єктами транскордонного співробітництва з обох сторін кордону. У межах кожного транскордонного регіону повноваження моніторингу можуть реалізовуватись: обласними державними адміністраціями та відповідальними за транскордонне співробітництво управліннями, що у співпраці з відповідними управліннями з іншого боку кордону, головними управліннями

статистики у областях, здійснюватимуть систематичний аналіз соціально-економічного розвитку транскордонного регіону та явищ, які там виникають. Необхідним є створення координуючого чи консультативного центру для формування бази даних, моніторингу, підтримки та реалізації транскордонних програм та проектів в межах кожного транскордонного регіону. Такий координуючий чи консультативний центр має функціонувати на базі статистичних установ регіону, євро регіону чи спільної громадської асоціації, створеної громадськими організаціями.

3. Запровадити єдину базу даних про транскордонні проекти. Така база даних повинна містити інформацію про нереалізовані, діючі та завершені транскордонні проекти. Вона повинна бути у вільному доступі для всіх зацікавлених осіб: підприємств, організацій та установ усіх форм власності тощо.

4. Відновити, модернізувати та прийняти нову редакцію Законів України «Про спеціальні економічні зони», «Про спеціальні режими інвестиційної діяльності в окремих областях», «Про індустриальні парки», де буде запроваджена система спрощеної реєстрації новостворених підприємств, гарантована державою система фіскального стимулювання, доступна система управління ними, що стане дієвими механізмами залучення інвестицій на прикордонні території та формування «точок зростання» тощо.

5. Розробити механізм співфінансування проектів міжнародної та технічної допомоги з різних рівнів місцевих бюджетів. Такий механізм вже розроблено Львівською обласною радою 18 березня 2014 року, який передбачає, що для співфінансування розглядаються лише проекти, що реалізуються в рамках міжнародної технічної допомоги (МТД), зареєстровані або перебувають на етапі реєстрації в

Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України. Дія проекту поширюється на територію Львівської області.

Така практика в інших прикордонних регіонах сприятиме збільшенню активності суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва в розробці та реалізації транскордонних проектів, тим самим активізує транскордонне співробітництво по всьому периметру кордону. 6. Підвищення кваліфікації працівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері транскордонної співпраці. Для цього варто:

- проводити семінари, тренінги, створювати фокус-групи, організовувати круглі столи та різноманітні навчання з питань транскордонного співробітництва;
- розробити програму обміну досвідом та представлення кращих європейських чи регіональних практик у рамках транскордонної співпраці;
- розробити навчальну та інформаційну літературу щодо питань транскордонного співробітництва;
- забезпечити широке інформування щодо можливості участі у різноманітних заходах, пов'язаних з транскордонним співробітництвом, зустрічах, конференціях, виставках;
- створити систему мотивації працівників у навчанні;
- розробити план подолання мовного бар'єру за рахунок безкоштовних навчань іноземної мови;
- створити механізм надання додаткового фінансового забезпечення за умови їх участі у транскордонному співробітництві;
- знівелювати бюрократичні перепони.

Витрати на навчання працівників варто закладати в місцеві бюджети чи використовувати можливості написання різноманітних

міжнародних та державних проектів на проведення таких тренінгів, семінарів та навчань. Також варто інформувати працівників про круглі столи, семінари чи тренінги, котрі відбуваються безкоштовно. Таку інформацію має збирати та розповсюджувати Загальний відділ, який функціонує у кожній державній установі. Вирішенню даного питання може сприяти тісна налагоджена співпраця у вигляді адміністративного супроводу органу виконавчої влади місцевими громадськими організаціями, що мають досвід такої діяльності.

7. Розширити статистичну базу даних щодо транскордонного співробітництва. «Транскордонна статистика» повинна містити широкий спектр показників, в якому буде представлені: загальні статистичні дані, економічні рахунки, прикордонна інфраструктура, основні показники діяльності транскордонних ринків, основні показники діяльності в рамках транскордонних програм та проектів, проведені заходи в рамках транскордонного співробітництва тощо. Статистична інформація повинна формуватись у статистичних установах регіону, регіональних органах влади, агенціях регіонального розвитку чи громадських організаціях, кластерах, учасниками якого будуть як статистичні установи, регіональні органи влади, агенції регіонального розвитку, так і наукові та освітні установи. Тобто, до збору транскордонної статистики мають бути залучені різні інституції регіону.

На етапі запровадження збору транскордонної статистики достатньо, щоб статистичні установи прикордонних областей розробили та узгодили спільний перелік показників, які слід збирати (для прикладу, дані про діючі транскордонні проекти, підписані угоди про співпрацю тощо). Доцільно також зосередити увагу на періодичності збору даних та проведенні постійного моніторингу. Коли буде налагоджена така інформаційно-статистична база, тоді можна

розширювати перелік показників та залучати інші установи до збору та аналізу транскордонної статистики.

8. Удосконалити організаційні структури та розподілити повноваження між управлінськими структурами регіону. Наприклад, в Польщі, яка є країною-членом Європейського Союзу, були створені відділи, які займаються транскордонним співробітництвом, тобто: налагоджують співпрацю з органами влади прикордонних регіонів сусідніх держав, пишуть та реалізують транскордонні проекти, проводять зустрічі, виставки і т.д. Такі управлінські ланки працюють під керівництвом регіональних органів влади цих країн. Тоді як в нашій державі в більшості такі структури в регіонах відсутні, також це стосується районних, міських, селищних чи сільських органів влади.

9. Залучити громаду до реалізації місцевого самоврядування у рамках транскордонного співробітництва. Для цього необхідно:

- інформувати мешканців про кращі практики населених пунктів свого чи сусіднього регіону, району, міста, селища чи села, котрі брали участь в транскордонному співробітництві;
- розробити навчальну чи інформаційну літературу, котра допоможе передбачати подолання байдужості населення до своєї долі та створення умов для покращення життя на своїй території.

З цією метою органам виконавчої влади та місцевого самоврядування варто: розробити програму місцевих ініціатив громад; впровадити технологію громадянського діалогу між громадами і владою для розв'язання ключових проблем на території; виявити лідерів, навчити їх на відповідних семінарах, тренінгах; виявити пріоритетні проблеми локальних громад шляхом опитування, створення фокус-груп чи круглих столів; створити систему мотивації

громадян брати участь у вирішенні пріоритетних проблем локальних громад своєї території.

Витрати на такі заходи варто передбачати у місцевому бюджеті, попередньо заклавши статтю витрат на транскордонне співробітництво, або використовувати різні методи додаткового фінансування (написання проектів для отримання міжнародної та технічної допомоги, виділення коштів з державних програм тощо). Одним з варіантів отримання безкоштовних навчань є моніторинг органами влади всіх заходів в регіоні з аналогічною тематикою та інформування щодо їх проведення.

10. Відкрити нові пункти пропуску, облаштування кордону, прикордонної інфраструктури та під'їзні шляхи, завдяки чому буде покращена взаємодія між суб'єктами та учасниками транскордонного регіону, що призведе до розвитку туристичної сфери.

11. Активізувати транскордонну співпрацю, зокрема:

- підписати угоди та договори про співпрацю, акцентуючи увагу на розвиток транскордонного співробітництва;

- написати спільні стратегії розвитку транскордонного співробітництва, регіональні програми розвитку транскордонного співробітництва;

- затвердити концепції та програми, які будуть направлені на те, щоб створити транскордонні індустріальні парки, промислові зони, кластери та інші форм транскордонного співробітництва, або реалізувати існуючі проектні ініціативи.

12. Активізувати єврорегіональне співробітництво, а саме:

- провести удосконалення нормативно-правової бази в рамках імплементації Протоколу № 3 до Мадридської Конвенції та запровадити нові форми єврорегіонального співробітництва;

- забезпечити роботу Міжвідомчої комісії з питань підтримки транскордонного співробітництва та єврорегіонів на постійній основі, а також залучити до її складу представників асоціацій єврорегіонів, оскільки питання транскордонного співробітництва стосуються, насамперед, територіальних громад прикордонних регіонів;

- провести реорганізацію єврорегіонів з використанням індивідуального підходу до кожного єврорегіону;

- провести реформи у механізмах функціонування єврорегіонів, для чого розробити стратегію розвитку кожного єврорегіону, враховуючи стратегічні пріоритети загальноєвропейського, державного та регіонального рівнів, а також удосконалити механізми їх взаємодії на державному і місцевому рівнях;

- створити договірні платформи між єврорегіонами, що утворені на кордоні з країнами ЄС та єврорегіонами, які були утворені з країнами, які не є країнами-членами ЄС.

Завдяки цьому можна налагодити взаємодію між єврорегіонами, утвореними на західному та східному кордонах України, що в свою чергу буде сприяти появі додаткових можливостей для їх розвитку тощо.

13. Розв'язати проблеми правового статусу поліпатридів (подвійне громадянство), зокрема у випадку отримання угорського громадянства етнічними угорцями на території України. Вирішення цієї правової колізії потребує якнайшвидшого врегулювання на найвищому рівні шляхом підписання низки двосторонніх та багатосторонніх міжнародних договорів.

14. У стратегіях розвитку прикордонних регіонів більш ширше врахувати переваги транскордонного співробітництва, зокрема включення до операційних цілей таких пунктів:

а) з метою регулювання та забезпечення ефективного функціонування транскордонних ринків та підвищення добробуту мешканців прикордоння:

- здійснювати спільний збір транскордонної статистики;

- створити спільні бази даних та інформаційні центрів у прикордонні;

- створювати передумови для приєднання до міжнародних та європейських мереж, які функціонують в транскордонному просторі, зокрема мережі транскордонних партнерств EURES;

б) для кращого використання потенціалу транскордонного співробітництва та забезпечення зайнятості населення в транскордонному регіоні активізувати співпрацю з суміжними прикордонними регіонами сусідньої країни в напрямку створення спільних транскордонних кластерів, промислових парків тощо;

в) з метою підвищення ефективності реалізації транскордонних проектів, оптимізації процесу виділення фінансових ресурсів з обласного та місцевих бюджетів на їх виконання пропонується впровадити систематичний та комплексний моніторинг транскордонних проектів та забезпечити прозорий і вільний доступ до зведеної інформації щодо них.

Питання транскордонного співробітництва повинні включатись до регіональних програм розвитку транскордонного співробітництва та соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів.

15. Активізувати підписання міждержавних та міжрегіональних угод у напрямку:

а) соціального та пенсійного забезпечення:

- надання додаткових соціальних та інших прав парамаятниковим трудовим мігрантам;

- забезпечення сумісності кваліфікаційних рівнів;

- надання виплати допомоги по безробіттю, виплат по догляду за дітьми та тимчасової непрацездатності для парамаїянтикових трудових мігрантів;

б) інформаційного забезпечення:

- проведення спільних досліджень транскордонних регіонів та транскордонних ринків;

- узгодження методики збору статистичних даних та формування спільних баз даних;

- створення спільних консультаційних та інформаційних центрів.

Особливості розвитку транскордонних регіонів визначають і певні акценти у формуванні напрямів їх розвитку. Зокрема, в рамках українсько-польського транскордонного регіону важливим є поглиблення взаємодії з міжнародними організаціями та інституціями, зокрема, Конгресом місцевих та регіональних влад Європи, Вишеградською групою, Веймарським трикутником, ЦЄІ, а також ОЧЕС і ГУАМ.

Особливої уваги потребує зосередження на торговельно-економічному та енергетичному співробітництві, прикордонній та транскордонній співпраці, співробітництву у сферах транспорту, екології, посиленна взаємодія у напрямі реалізації культурної та молодіжної політик обох країн.

Розвиток українсько-словацького транскордонного регіону визначається низкою сформованих об'єктивних чинників, серед яких важливе значення мають політична та етно-культурна складова, враховуючи євроінтеграційні прагнення України, багатовікову етно-історичну близькість (історична область Лемківщина) та наявність на сьогоднішній день достатньо чисельної української національної меншини в Словаччині та словацької меншини – в Україні. Корисним є використання словацького досвіду політики залучення інвестицій на

українську частину ТКР. Зокрема, щодо визначення переліку податкових пільг й преференцій для інвесторів, що диференційовані залежно від обсягу інвестицій, практики обов'язкового компенсування витрат на створення робочих місць і часткового покриття капітальних витрат інвесторів.

Основними напрямками розвитку українсько-угорського транскордонного регіону є розвиток прикордонної інфраструктури, відкриття нових пунктів пропуску, особливо що стосується ділянки вздовж русла річки Тиса, розбудова транспортно-логістичних центрів на прикордонних територіях України, зважаючи на потужний транзитний потенціал Угорщини та України, врегулювання питання етнічних угорців, які проживають на Закарпатті.

Спільні екологічні проблеми території Карпат, значна кількість транскордонних водойм обумовлює важливість активізації у рамках українсько-румунського транскордонного регіону співпраці в напрямку захисту довкілля. Актуальними є також розробка спільної двосторонньої українсько-румунської стратегії з даного питання, забезпечення ефективного функціонування євро регіонів «Нижній Дунай» і, особливо, «Верхній Прут»; створення двох транскордонних кластерів (лісового і туристичного) на території Івано-Франківської області, розвиток інноваційно-інвестиційної інфраструктури регіону (спираючись на такі прикарпатські інноваційні об'єкти, як Галицький інноваційний кластер, Нафтогазований науковий парк) тощо.

Розвиток українсько-молдовського транскордонного регіону спрямований на врегулювання придністровського конфлікту та вирішення пов'язаних з ним соціально-економічних проблем; вирішення екологічних питань (протипаводкові системи на річках Дністер і Дунай, системи гідрометеорологічного моніторингу проблемних ділянок, екологічна небезпека від молдовського

нафтопереробного заводу біля с. Джурджулешти тощо); розвиток системи інтегрованого прикордонного менеджменту; інформаційний обмін на україно-молдовському кордоні (зокрема, проект спрямований на формування системи обміну даними митних органів і даними щодо руху через кордон між відповідними адміністраціями Молдови та України) тощо.

Пріоритетними напрямками розвитку українсько-білоруського транскордонного регіону окрім екологічної сфери, націленої на спільне використання і охорону транскордонних вод, попередження виникнення надзвичайних ситуацій і подолання наслідків аварії на ЧАЕС, є туристична і культурна сфери. Даний транскордонний регіон має багату культурну спадщину, безліч озер і річок, які, при належному облаштуванні, стимулюватимуть туризм у регіоні. Необхідно активізувати подання двосторонніх проектів на залучення коштів міжнародної технічної допомоги у різних сферах. Наразі співпраця більш активна з партнерами з польської сторони. Через розподіл співфінансування з місцевих бюджетів необхідно стимулювати реалізацію проектів, які націлені на досягнення стратегічних цілей стратегій розвитку прикордонних регіонів і, при наявності, спільної стратегії, а також залучення якомога ширшого кола суб'єктів і учасників транскордонного співробітництва (агенцій регіонального розвитку, громадських організацій, підприємств та організацій тощо).

Література:

1. *Aquila F. (2010) Cross-Border Mergers & Acquisitions: A Study in Convergence and Cross-Fertilization / Frank Aquila and Brian Hamilton <<https://www.sullcrom.com/siteFiles/Publications/Aquila-Hamilton-Cross-Border-M&A.pdf>>*

2. Durand F. (2015). *Theoretical framework of the cross-border space production - the case of the Eurometropolis Lille-Kortrijk-Tournai / Früdüric Durand // EUBORDERSCAPES. (29 p. - P. 8)*
3. Friedrich R. *European Convergence in Property Valuation.* <[https://www.amazon.co.uk/European-Convergence-Property - Valuation-Open-End/dp/3838680197.](https://www.amazon.co.uk/European-Convergence-Property-Valuation-Open-End/dp/3838680197)>
4. Герцберг К. *Транскордонний простір - простір ініціатив.* <[http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/ 58/83.](http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/58/83)>
5. Лечур М. *Інституційний аспект транскордонного співробітництва в Підкарпатському регіоні.* <file: // F: / MyFiles / Down - loads / 14.pdf. 4. Herzberg K.>
6. Miao M. (2016). *Mobile payments in Japan, South Korea and China: Cross-border convergence or divergence of business models? Telecommunications Policy. (Vol. 40, Issues 2-3, P. 182-196.)*
7. Oplotnik J. (2011). *Cross Border Economic Convergence and EU Integration Process. Journal of Local Self-Government. (Vol. 9, No. 2. April. - P. 179-203)*
8. Осталецка А. *Конвергенція у сфері фінансового нагляду в Європейському Союзі - сутність та напрями діяльності підприємства.* <http://www.dbc.wroc.pl/Content/22730/Ostalecka_Konwergencja_w_sferze_nad -> [In Polish].
9. Писаренко С. *Транскордонні ринки як фактор трансформації українсько-польських торгових центрів.* <file: // F: / MyFiles / Завантаження / 28-Pisarenko, Naslidnyk.pdf> [In Polish].
10. Слупек К. *Вітчизняна та транскордонна електронна комерція - виклики галузі на польському та європейському ринку.* <[http://di.com.pl / e-commerce-внутрішньо-і-крос-кордон-виклики-branzy-na-polsko-європейсько - ринок-53319.](http://di.com.pl / e-commerce-внутрішньо-і-крос-кордон-виклики-branzy-na-polsko-європейсько - ринок-53319)> (15.02.2019). [In Polish].

11. Стасинський Г. Транскордонний ринок праці та співпраця адміністрації з громадянами. <[http://ewt.pomorskie.eu/documents/255821/670677 / 3_warsztat_RYNKI_PRACY_Stasinski.pdf](http://ewt.pomorskie.eu/documents/255821/670677/3_warsztat_RYNKI_PRACY_Stasinski.pdf) / 73d5c4a1-e80f-4732-81 dd-34b74215e443.> [In Polish].
12. Стратегія розвитку провінції Прикарпаття 2020 рік. <[http://www.podkarpackie.pl/attachments/article/2634/ STRATEGY-DEVELOPMENT - WOJEWODZTWA-PODKARPACKIE-2020.pdf](http://www.podkarpackie.pl/attachments/article/2634/STRATEGY-DEVELOPMENT-WOJEWODZTWA-PODKARPACKIE-2020.pdf).> [In Polish]
13. Стратегія розвитку Люблінського воєводства на 2014-2020 роки (з перспективою до 2030 року) <[http://www.lubelskie.pl/img/userfiles/ files / PDF / Urząd](http://www.lubelskie.pl/img/userfiles/files/PDF/Urząd)> (18.02.2019). [In Polish].
14. Борщевський В. (2007). Українсько-польське економічне співробітництво в умовах євроінтеграції: монографія / Віктор Борщевський. Львів. (Аверс, 328 с.)
15. Гоблик В. (2012). Спільні транскордонні регіони України та ЄС: зовнішньоекономічний аспект. Львів. (305 с.)
16. Грищенко А. (2011). Координація транскордонного співробітництва України з Європейським Союзом. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. (№3 (11). - С. 170-175).
17. Гусєва М. (2014). Розвиток інфраструктурного забезпечення транскордонних ринків. Регіональна економіка. (№1. - С. 42-51).
18. Соболев І. І. (2015). Правове регулювання транскордонного співробітництва територіальних громад в Україні. Публічне урядування. №1 (1). <<https://cyberleninka.ru/article/n/pravove-regulyuvannya-transkordonnogo-spivrobitnitstva-teritorialnih-gromad-v-ukrayini>> (дата звернення: 18.02.2019).

19. Стратегія розвитку Волинської області на період до 2020 року. <[http://voladm.gov.ua/proekt-strategi % D1% 97-rozvitku-volinsko % D1% 97-obla8ii-pa-regio0-0o-2020-zoku.](http://voladm.gov.ua/proekt-strategi%D1%97-rozvitku-volinsko%D1%97-obla8ii-pa-regio0-0o-2020-zoku.)> (19.02.2019).
20. Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року. <http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/05/146_dod_Strategiya_2020.pdf> (19.02.2019).
21. Транскордонне співробітництво - стратегічний ресурс розвитку прикордонних територій України. (2008). Інститут міжнародних економічних досліджень - Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень в м. Львові. (160 с.)
22. Цибульська Ю. (2013). Теоретичні засади розвитку транскордонних ринків праці. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. (Вип. 3 (101). - С. 386-395.)
23. Черторижський В. (2011). Деякі особливості організації забезпечення процесу конвергенції на рівні транскордонного регіону. Вісник Львівського національного університету. Серія Міжнародні відносини. (Вип. 28. - С. 185-193).

References:

1. Aquila F. (2010). *Cross-Border Mergers & Acquisitions: A Study in Convergence and Cross-Fertilization*. Retrieved from <<https://www.sullcrom.com/siteFiles/Publications/Aquila-Hamilton-Cross-Border-M&A.pdf>> Bloomberg Law Reports. [In English]
2. Durand F. (2015) *Theoretical framework of the cross-border space production - the case of the Eurometropolis Lille-Kortrijk-Tournai*. EUBORDERSCAPES. [In English] (29 p. - P. 8).
3. Friedrich R. *European Convergence in Property Valuation*. Retrieved from <[https://www.amazon.co.uk/European-Convergence-Property - Valuation-Open-End/dp/3838680197.](https://www.amazon.co.uk/European-Convergence-Property-Valuation-Open-End/dp/3838680197.)> [In English]

4. Herzberg K. *Cross-border space - spatial initiatives*. Retrieved from <<http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/58/83>> [In Polish]
5. Lechwar M. *Institutional dimension of cross-border cooperation in the Podkarpackie region*. Retrieved from <file: // F: / MyFiles / Down - loads / 14.pdf. 4. Herzberg K.> [In Polish]
6. Miao M. (2016). *Mobile payments in Japan, South Korea and China: Cross-border convergence or divergence of business models? Telecommunications Policy*. (Vol. 40, Issues 2-3, P. 182-196). [In English]
7. Oplotnik J. (2011). *Cross Border Economic Convergence and EU Integration Process*. *Journal of Local Self-Government*. (Vol. 9, No. 2. April. - P. 179-203.) [In English]
8. Ostalecka A. *Convergence in the field of financial supervision in the European Union - the essence and directions of undertaking*. Retrieved from <http://www.dbc.wroc.pl/Content/22730/Ostalecka_Konwergencja_w_sferze_nad> [In Polish]
9. Pysarenko S. *Cross-border markets as a factor in the transformation of Ukrainian-Polish trading centers*. Retrieved from <file: // F: / MyFiles / Downloads / 28-Pisarenko, Naslidnyk.pdf> [In Polish]
10. Slupek K. [Domestic and cross-border e-commerce - challenges of the industry on the Polish and European market]. Retrieved from <<http://di.com.pl/e-commerce-krajowy-i-transgraniczny-wyzwania-branzy-na-polskim-i-europejskim-ryнку-53319>> [In Polish]
11. Stasinsky G. *Transkordonnyi rynek pratsi ta spivpratsia administratsii z hromadianamy. The cross-border labor market and the cooperation of the administration with citizens.* <http://ewt.pomorskie.eu/documents/255821/670677/3_warsztat_RYNKI_PRACY_Stasinski.pdf/73d5c4a1-e80f-4732-81dd-34b74215e443> [In Polish].

12. *Stratehiia rozvytku provintsii Prykarpattya 2020 rik. [Strategy for the development of the province of Precarpathia 2020.] Retrieved from <<http://www.podkarpackie.pl/attachments/article/2634/STRATEGY-DEVELOPMENT - WOJEWODZTWA-PODKARPACKIE-2020.pdf>> [In Polish]*
13. *Stratehiia rozvytku Liublinskoho voievodstva na 2014-2020 roky (z perspektyvoiu do 2030 roku) [The strategy for the development of the Lubelskie Voivodship for 2014-2020 (with the perspective of 2030) <<http://www.lubelskie.pl/img/userfiles/files/PDF/Urząd>> (18.02.2019). [In Polish].*
14. *Borshchevskyi V. (2017). Ukrainsko-polske ekonomichne spivrobitnytstvo v umovakh yevrointehratsii. [Ukrainian-Polish Economic Cooperation in the Conditions of European Integration.] Lviv [In Ukrainian].*
15. *Goblyk V. (2012). Spilni transkordonni rehiony Ukrainy ta YeS: zovnishnoekonomichnyi aspekt. [Joint Transboundary Regions of Ukraine and the EU: Foreign Economic Aspect.] National Academy of Sciences of Ukraine. Institute for Regional Studies. [In Ukrainian].*
16. *Grishchenko A. (2011) Koordynatsiia transkordonnoho spivrobitnytstva Ukrainy z Yevropeiskym Soiuzom. [Coordination of Cross-Border Cooperation between Ukraine and the European Union]. Zaporizhzhya [In Ukrainian].*
17. *Husieva M. (2014). Rozvytok infrastrukturnoho zabezpechennia transkordonnykh rynkiv. [Development of infrastructural support for cross-border markets.]. [In Ukrainian].*
18. *Sobol I. I. (2015). Pravove rehuliuвання transkordonnoho spivrobitnytstva terytorialnykh hromad v Ukraini. [Legal regulation of cross-border cooperation of territorial communities in Ukraine.] Retrieved from <<https://cyberleninka.ru/article/n/pravove-regulyuvannya->*

transkordonnogo-spivrobotnitstva-teritorialnih-gromad-v-ukrayini>

(18.02.2019). [In Ukrainian].

19. *Stratehiia rozvytku Volynskoi oblasti na period do 2020 roku [Development Strategy of the Volyn region for the period up to 2020.]*

Retriained from <[http://voladm.gov.ua/proekt-strategi % D1% 97-rozvitku-volinsko % D1% 97-ola8li-pa-rehio0-0o-2020-hoky.](http://voladm.gov.ua/proekt-strategi_%D1%97-rozvitku-volinsko_%D1%97-ola8li-pa-rehio0-0o-2020-hoky.)> (16.02.2019). [In Ukrainian].

20. *Stratehiia rozvytku Lvivskoi oblasti na period do 2020 roku. [Strategy of the Lviv region for the period up to 2020] Retriained from <http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/05/146_dod_Strategiya_2020.pdf> (12.02.2019). [In Ukrainian].*

21. *Transkordonne spivrobotnytstvo - stratehichniy resurs rozvytku prykordonnykh terytorii Ukrainy. (2008). [Cross-border cooperation is a strategic resource for the development of the border areas of Ukraine.] Lviv. [In Ukrainian].*

22. *Tsybulska Yu. (2013). Teoretychni zasady rozvytku transkordonnykh rynkiv pratsi / Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. [Theoretical principles of the development of cross-border labor markets / Socio-economic problems of the modern period of Ukraine.] [In Ukrainian].*

23. *Chertoryzhskyi V. (2011). Deiaki osoblyvosti orhanizatsii zabezpechennia protsesu konverhentsii na rivni transkordonnoho rehionu. [Some peculiarities of the organization of ensuring the process of convergence at the level of the transboundary region]. [In Ukrainian].*